

İLERLEME RAPORU 2009

Gümrük Birliği (Fasıl 29)

Gümrük mevzuatı alanında bazı ilerlemeler rapor edilebilir: Türkiye yeni bir Gümrük Kanunu kabul etmiş ve mevzuatını modernize AB Gümrük Kodu'yla daha da uyumlu hale getirmiştir. Türk Gümrük İdaresi'nin söz konusu Kanun'un uygulanabilir hale getirilmesi için uygulama hükümlerini kabul etmesi gerekmektedir. Fikri mülkiyet haklarına ilişkin mevzuat, AB Müktesebatıyla halen tam uyumlu olmamakla birlikte, daha uyumlu hale getirilmiştir. Serbest Bölgeler Kanunu, serbest ticaret bölgelerini Türk Gümrük Bölgesi'ne dahil edecek şekilde değiştirilmiştir. Ancak serbest ticaret bölgelerinde gerçekleştirilen faaliyetlerin tamamıyla gümrük prosedürlerine tabi olmaması ve yeni Kanun'un, serbest bölgelerde tüketilebilen veya kullanılabilen eşya için AB Müktesebatında öngörülme muafiyetler içermesi nedeniyle, Müktesebat uyumu halen tamamlanmamıştır. Türkiye'nin, ülkeye girişte yer alan gümrüksüz satış mağazalarına yönelik olarak gümrük vergisinden muafiyet sağlayan ve Gümrük Birliği yükümlülükleriyle tam uyumlu olmayan mevzuatı hususunda bir ilerleme rapor edilememektedir. Sonradan kontrol incelemeleri ve riskli prosedürlerin kontrolüne dair uygulama hükümleri yayımlanmıştır. Dahilde işleme düzenlemeleri, AB'ye ihraç edilecek işlenmiş tarım ürünlerinin imalatında kullanılan üçüncü ülke menşeli girdilerin ithalatına ilişkin geri ödemenin yasaklanması suretiyle, AB Müktesebatına uyumlu hale getirilmiştir.

İdari ve operasyonel kapasiteye dair bazı ilerlemeler sağlanmıştır: Türkiye'nin uygulama kapasitesi, ekipman (tarayıcılar) alımı ve memur istihdamı suretiyle güçlendirilmiştir. Bununla birlikte, risk analizi sistemi daha iyi şekilde kullanılabilir. Fiziki kontroller halen, olması gerekenden fazla yapılmaktadır. Türkiye, AB gümrük idarelerince el konulan sahte ürünlerin ana kaynaklarından birisi olmaya devam ettiği için, ithal ve ihraç edilen eşyaya dair fikri mülkiyet haklarının güçlendirilmesi için özel çaba harcanması gerekmektedir.

İthal ve ihraç beyannameleri tamamıyla otomasyona tabiidir. Yeni bilgisayarlaştırılmış transit sistemi ve tarifeye ilişkin sistemlerin (TARIC ile kota ve gözetim sistemleri) geliştirilmesine dair projelerin ilerlemekte olması nedeniyle, bilgi teknolojileri (IT) sistemlerinde AB sistemleriyle karşılıklı olarak bağlantı sağlanması hususunda ilerleme kaydedilmiştir. Türkiye, resmi bir IT stratejisinin olmamasına rağmen, gümrük idaresinin otomasyon düzeyinin artırılması yönündeki çalışmalara devam etmiştir.

Türkiye ve Rusya arasında sevkiyat öncesi bilgilerin değişimine dair bir Protokol imzalanmıştır. Suriye ve Güney Afrika'yla gümrük işbirliği anlaşmaları onaylanmıştır.

“Gümrük Birliği” faslı, AB Konseyi tarafından 11 Aralık 2006 tarihinde kabul edilen ve 14-15 Aralık 2006 tarihinde onaylanan sonuç belgesinde yer alan 8 fasıldan biridir. Kıbrıs bayraklı ya da son uğrama limanı Kıbrıs olan gemi ve hava yolu aracılığıyla gelen eşyanın serbest dolaşımındaki kısıtlamalar sürdüğü, Türkiye 29 ncu fasla ilişkin AB müktesebatını tam olarak uygulama durumunda olamayacaktır.

Sonuç:

Türkiye, AB'yle mevcut Gümrük Birliği sayesinde, gümrük mevzuatı alanında yüksek düzeyde bir uyum sağlamıştır. Bununla birlikte, serbest ticaret bölgeleri, fikri mülkiyet hakları ve gümrük vergisinden muafiyet gibi bazı alanlarda AB Müktesebatıyla halen daha fazla uyum sağlanması gerekmektedir. Ülkeye girişte yer alan gümrüksüz satış mağazalarında satılan, Gümrük Birliği

kapsamı eşyaya yönelik gümrük vergisi muafiyetinin kaldırılması gerekmektedir. Türkiye, idari kapasiteye dair ilerleme sağlamıştır. Ancak yasal ticaret kolaylaştırılırken, fiziki kontrollerin sayısının azaltılması ve insan kaynaklarının başka alanlara kaydırılması amacıyla basitleştirilmiş usullerin ve risk tabanlı kontrollerin daha çok kullanılmasına yönelik çaba gösterilmesi gerekmektedir. Sahte eşyayla mücadele bir endişe kaynağı olmaya devam etmektedir. Fikri, sınai ve ticari mülkiyet haklarının güçlendirilmesine yönelik özel çaba harcanması önem taşımaktadır.

Adalet, Özgürlük, Güvenlik (Fasıl 24)

Dış sınırlar ve Schengen konusunda sınırlı ilerleme kaydedilmiştir.

Sınır geçiş noktalarının modernizasyonu devam etmektedir.

Entegre Sınır Yönetimi Ulusal Eylem Planı ve açık bir yol haritasının tanımlanması konularında sınırlı ilerleme kaydedilmiştir. Eylem Planı'nın izlenmesine yönelik resmi bir mekanizma bulunmamaktadır. Sınırlarda etkili ve koordine risk analiziyle birlikte sınır birimleri arasında kalite yönetimi birimleri önem arz etmektedir.

Sınır yönetimine dahil olan birimler arasında, özellikle de polis ve gümrük muhafaza birimleri arasında işbirliği zayıftır. İçişleri Bakanlığı bünyesinde askeri olmayan, sivil yeni bir sınır yönetimi birimi kurulması için daha fazla adım atılmasına ihtiyaç duyulmaktadır. Türkiye üzerinden yapılmakta olan yasa dışı göç hususunda komşu ülkelerle iyi bir sınır işbirliği yapılması elzemdir.

Gümrük işbirliği alanında bazı ilerlemeler kaydedilmiştir. Gümrük Müsteşarlığı, idari ve operasyonel kapasitesini geliştirmek için çaba göstermiş ancak fiziki kontrollerin azaltılarak AB gereklilikleriyle uyumlu bir risk yönetimi sisteminin uygulanmasına yönelik sınırlı gelişme kaydedilmiştir. NCTS ve TARIC sistemleriyle karşılıklı bağlantıyı sağlamak üzere çaba gösterilmiş ancak Müsteşarlık bir IT stratejisi benimsememiştir.

Gümrük kurallarının yeknesak uygulanmasına yönelik taşrada görevli gümrük memurlarının eğitimi yönünde gösterilen çabalar yetersizdir. Türkiye, AB gümrük idarelerince yakalanmakta olan korsan ürünlerin ana sağlayıcılarından biridir ve ithalat ve ihracatta yapılan fikri mülkiyet hakları kontrolleri alanında uygulama kapasitesi yetersiz olarak değerlendirilmektedir.

Sonuç:

Adalet, özgürlük ve güvenlik alanında bazı gelişigüzel ilerlemeler kaydedilmiştir. Türkiye, dış sınırlar ve Schengen alanında sınırlı ilerleme kaydetmiştir. Aynı şekilde göç ve iltica alanında da sınırlı gelişme kaydedilmiştir.

Dış İlişkiler (Fasıl 30)

Ortak ticaret politikası alanında sınırlı ilerleme kaydedilmiştir.

Türkiye'nin AB ortak ticaret politikasıyla uyumu yüksek düzeydedir. Bununla birlikte, 1 Ocak 2009 tarihinde yayımlanan dış ticarete standardizasyon tebliği ile üçüncü ülke menşeli olup AB'de serbest dolaşımda bulunan ve A.TR belgeleriyle Türkiye'ye ihraç edilen ürünlere yönelik bazı kısıtlamalar getirilmiştir. Bu ürünler, gümrük noktalarında, belge bazında bazı uyumluluk prosedürlerine veya fiziki kontrollere tabi tutularak bu ürünlerin Türk pazarına girmesinde gecikmelere sebebiyet verilmektedir. İlâveten, tekstil ve giyim ürünlerinin ithalatında Türkiye

Tekstil İhracatçıları Birliği'nden sertifika alınmasına yönelik yeni bir mevzuat yürürlüğe girmiştir. Bu iki önlem, ikili ticari ilişkilere zarar vermiş ve Gümrük Birliği mevzuatının ihlaline yol açmıştır.

Türkiye'nin Genelleştirilmiş Tercihler Sistemi'nde çok sınırlı ilerleme kaydedilmiştir. Coğrafi ve ürün bazlı Türk sisteminin AB ile uyumu gerekmektedir.

DTÖ bünyesinde AB ile olan işbirliği büyük ölçüde tatminkardır. Aynı durum OECD bünyesinde de söz konusudur.

Çift kullanımlı mallar konusunda herhangi bir gelişme kaydedilmemiştir.

“Dış İlişkiler” faslı, AB Konseyi tarafından 11 Aralık 2006 tarihinde kabul edilen ve 14-15 Aralık 2006 tarihinde onaylanan sonuç belgesinde yer alan 8 fasıldan biridir. Kıbrıs bayraklı ya da son uğrama limanı Kıbrıs olan gemi ve hava yolu aracılığıyla gelen eşyanın serbest dolaşımındaki kısıtlamalar sürdükçe, Türkiye 29 ncu fasla ilişkin AB müktesebatını tam olarak uygulama durumunda olamayacaktır.

Sonuç:

Türkiye bu alanda, Gümrük Birliği sayesinde yüksek düzeyde bir uyum sağlamış olmasına rağmen, özellikle DTÖ müzakere pozisyonlarındaki işbirliği hususu başta olmak üzere, uyumu henüz tamamlamamıştır. Uzun süreden beri devam eden çok sayıda ticari sorun henüz çözüme kavuşturulamamış olup, Gümrük Birliği'nin düzgün bir şekilde işleminin önünde engel olmaya devam etmektedir.